

УДК 373.2.014.543

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2021.1.6>

Світлана СМОЛЮК

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-5427-1285

Бібліографічний опис статті: Смолюк, С. (2021). Дослідження сутності фінансової діяльності закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 35–39, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.1.6>

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано різні наукові проблеми щодо дослідження дефініції фінансової діяльності закладу дошкільної освіти. На основі аналізу наукової літератури висвітлено змістовне наповнення сутності фінансової діяльності закладу дошкільної освіти. Автором проаналізовано різні підходи до визначення понять «фінансова діяльність», «діяльність», «фінансове забезпечення». З'ясовано, що розуміння фінансової діяльності має на меті забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування закладу. Досліджено, що спільною думкою ряду авторів є те, що діяльність вони розглядають як найважливішу форму прояву активного ставлення людини до дійсності. В контексті нашого дослідження діяльність людини розглядаємо, як фахівця з управління навчальними закладами, – тобто той вид діяльності, який пов'язаний з працею та навчанням.

Сучасні дослідники наголошують на тому, що під фінансовим забезпеченням підготовки кадрів розуміють сукупність економічних форм та методів, що виникають у процесі створення, розподілу, перерозподілу та використання фонду фінансових ресурсів, який формується за рахунок бюджетних джерел та інших надходжень і спрямовується на утримання і розвиток освітніх закладів, що здійснюють підготовку кадрів.

Визначено, що під фінансовою діяльністю керівника закладу дошкільної освіти ми розуміємо специфічну активність, яка спрямована на забезпечення якості життєдіяльності всіх учасників педагогічної взаємодії, розвиток матеріально-технічної бази закладу.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансове забезпечення, діяльність, фінансування, фінансування бюджетне, бюджетне асигнування, заклад дошкільної освіти.

Svitlana SMOLIUK

PhD in Pedagogy, Assistant Lecturer at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-5427-1285

To cite this article: Smoliuk, S. (2021). Doslidzhennia sutnosti finansovoi diialnosti zakladu doshkilnoi osvity [The essence of the phenomenon of financial activity preschool education institution]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 35–39, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.1.6>

THE ESSENCE OF THE PHENOMENON OF FINANCIAL ACTIVITY PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

The article analyzes various scientific problems in the study of definitions of financial activities of preschool education. Based on the analysis of the scientific literature, the content of the essence of the financial activity of the preschool institution is highlighted. The author analyzes different approaches to the definition of «financial activity», «activity», «financial security». It was found that the understanding of financial activities aims to ensure the systematic receipt and efficient use of financial resources, compliance with settlement and credit discipline, achieving a rational ratio of own and borrowed funds, financial stability in order to effectively operate the institution. It were studied that the common opinion of some authors is that they consider activity as the most important form of manifestation of a person's active attitude to reality. In the context of our study, we consider human activity as a specialist in the management of educational institutions - that is, the type of activity that is associated with work and study.

Modern researchers emphasize that the financial support of training means a set of economic forms and methods that arise in the process of creating, distributing, redistributing and using the fund of financial resources, which is formed from budgetary sources and other revenues and aimed at maintaining and developing educational training institutions.

It is determined that under the financial activity of the head of the preschool institution we understand a specific activity aimed at ensuring the quality of life of all participants in pedagogical interaction, the development of the material and technical base of the institution.

Key words: *financial activity, financial provision, activity, financing, budget financing, budget allocation, preschool education institution.*

У сучасних умовах наша країна дедалі більше стикається з необхідністю формування нового покоління управлінських кадрів, які здатні уміло керувати установами та організаціями в сфері освіти. Одне з важливих умінь підготовки майбутнього фахівця у сфері освіти є фінансова діяльність.

Зміст «фінансова діяльність» у технічній енциклопедії визначено як: процес «економічного обґрунтування вигідності розвитку виробництва тих чи інших товарів або надання послуг на коротко-, середньо- та довгострокові періоди часу, розрахунки економічної ефективності впроваджуваних видів продукції і техніки, а також раціональний розподіл сировини, матеріалів і устаткування між виробничими підрозділами, щоб забезпечувати високу рентабельність, безперервність роботи і випуск високоякісної продукції» [1]. Як бачимо, з наведеного визначення важко визначити сутність феномену фінансової діяльності в контексті управлінської роботи керівників закладів освіти, але простежується загальне його розуміння через ключові слова: вигідність, ефективність, раціональний розподіл (раціональність), рентабельність тощо.

Для визначення іншої дефініції звернемося до численних словникових видань, де розкривається зміст поняття «діяльність». Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу приходимо до висновку, що спільною думкою ряду авторів є те, що діяльність вони розглядають як найважливішу форму прояву активного ставлення людини до дійсності.

У Словнику психолого-педагогічних понять і термінів діяльність розглядається як «специфічна форма свідомого, цілеспрямованого активного ставлення до оточуючої дійсності для її доцільної зміни і перетворення; аналіз конкретної діяльності можливий лише за умови визначення потреб, мотивів такої діяльності та умов досягнення мети; активність людини, спрямована на досягнення свідомо поставлених

цілей, пов'язаних із задоволенням її потреб та інтересів, на виконання вимог до неї зі сторони суспільства; специфічно людська, регульована свідомістю як вищою інстанцією, внутрішня і зовнішня активність, що спричиняється потребою» [2].

За педагогічною Енциклопедією «діяльність» – це найважливіша форма прояву активного ставлення людини до навколишньої дійсності [2].

Схоже розуміння феномену «діяльності» зустрічаємо в педагогічному енциклопедичному словнику, де «діяльність» виступає як активна взаємодія з навколишньою дійсністю, в ході якої жива істота виступає як суб'єкт, цілеспрямовано впливає на об'єкт і задовольняє таким чином свої потреби. Основним видом людської діяльності, що зіграла вирішальну роль в походженні і розвитку фізичних та духовних властивостей людини, є праця. На основі неї в ході соціально-історичного розвитку виникає особлива суспільно необхідна – розумова діяльність. Аналіз структури як матеріальної, так і духовної діяльності виявляє такі основні елементи, складові її змісту: мотиви, які спонукають до діяльності; мета – результати, на досягнення яких діяльність спрямована; засоби, за допомогою яких ця діяльність здійснюється.

В аспекті суміжних наук цікавим є визначення поняття «діяльність». Наприклад, психологія менеджменту дає таке визначення поняття «діяльність»: «Форма активного ставлення суб'єкта до дійсності, яке спрямоване на досягнення свідомо поставлених цілей і пов'язане зі створенням суспільно вагомих цінностей і засвоєнням соціального досвіду» [3].

У всіх цих визначеннях спільним є твердження стосовно того, що діяльність – форма активного досягнення суб'єктом свідомо поставлених цілей, а не тільки його ставлення до цієї цілі, або дійсності взагалі.

В контексті нашого дослідження нас цікавить діяльність людини – фахівця з управління

навчальними закладами, – тобто той вид діяльності, який пов'язаний з працею та навчанням.

З цих попередніх позицій продовжимо розгляд сутності та змісту фінансової діяльності через дослідження наукової та методичної літератури, а також синтез двох понятійних конструктів: фінансова діяльність, фінансове забезпечення.

Так, відповідно до міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», фінансова діяльність – діяльність, що спричиняє зміни розміру та складу вкладеного капіталу та запозичень суб'єкта господарювання [4].

З даного визначення важко зрозуміти та визначити місце фінансової діяльності в функціональному полі керівників навчальних закладів, отже для більшої точності слід проаналізувати поняття більш детально.

На нашу думку, більш точно відповідає розуміння фінансової діяльності, представлено Т. Євась, Н. Шаєвською, які вважають, що вона має на меті забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [5].

Багато сучасних дослідників наголошують, що фінансова діяльність – це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення ним поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів.

Для повноти картини наведемо й інші думки з приводу фінансової діяльності:

– Т. Черемісова стверджує, що фінансова діяльність спрямована на збільшення грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства з метою фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності;

– Зубченко Т.В., наголошує, що фінансова діяльність підприємства спрямована на вирішення таких основних завдань: фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових

зобов'язань перед контрагентами; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів [6].

Основний зміст дефініції «фінансова діяльність» О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук розглядають у вузькому та широкому розумінні [7, с. 48]:

– у широкому – комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов'язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням операційної діяльності суб'єкта господарювання;

– у вузькому – це процес фінансування підприємства.

Тепер розглянемо понятійний конструкт фінансове забезпечення.

Зміст поняття «фінансове забезпечення» та «фінансування» в економічній літературі використовуються дуже широко і нерідко у різних значеннях і єдиної думки щодо їх визначення та змісту не існує.

Зокрема, «Фінансовий словник-довідник» трактує: «Фінансування – забезпечення необхідними фінансовими ресурсами витрат на здійснення або розвиток чого-небудь, наприклад, проекту, технічного переозброєння, плану заходів, комплексної програми, бюджету та бюджетних витрат тощо» [1].

В контексті нашого дослідження розглянемо тлумачення «фінансування бюджетне» і «бюджетне асигнування». Найбільш поширеними в економічній і фінансовій науковій літературі є визначення, що застосовуються так, як вони сформульовані в нормативних документах. Відповідно, «фінансування бюджетне – надання в безповоротному порядку коштів із державного бюджету підприємствам, установам, організаціям, бюджетам нижчого рівня для повного або часткового покриття їхніх витрат».

«Бюджетне асигнування – повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету» [8].

Стосовно фінансування закладів освіти, то в науковій літературі зустрічаються різні

визначення. Наприклад, під фінансовим забезпеченням підготовки кадрів розуміють сукупність економічних форм та методів, що виникають у процесі створення, розподілу, перерозподілу та використання фонду фінансових ресурсів, який формується за рахунок бюджетних джерел та інших надходжень і спрямовується на утримання і розвиток освітніх закладів, що здійснюють підготовку кадрів [1].

Узагальнивши визначення поняття «фінансове забезпечення», пропонується фінансовим забезпеченням освіти вважати покриття фінансовими ресурсами витрат на здійснення науково-дослідних робіт, надання освітніх послуг і на відтворення основного капіталу.

Суть дії фінансового забезпечення полягає у виділенні певного обсягу фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики.

Фінансово-господарська діяльність навчальних закладів та установ освіти здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність навчальних закладів у цій сфері.

Основними джерелами фінансового забезпечення освіти є:

- кошти державного та місцевих бюджетів;
- кошти юридичних і фізичних осіб, громадських організацій та фондів, у тому числі спонсорські, благодійні внески і пожертвування;
- кошти від надання навчальними закладами та установами додаткових освітніх та інших послуг;
- гранти;
- кредити на розвиток навчальних закладів усіх рівнів та здобуття освіти;
- кошти від здійснення навчальними закладами економічної діяльності, регламентованої державою;
- інші кошти [9].

Головним фінансовим забезпеченням закладу дошкільної освіти на сьогодні залишається держава, а також юридичні та фізичні особи. Система освіти України потребує подальшого вдосконалення та реформування. Реального поліпшення її стану можна досягти лише на засадах комплексного підходу до вирішення проблем фінансового, соціального та іншого характеру.

Отже, на основі аналізу наукової літератури та виходячи з власних міркувань, під фінансовою діяльністю керівника закладу дошкільної освіти ми розуміємо специфічну активність, яка спрямована на забезпечення якості життєдіяльності всіх учасників педагогічної взаємодії, розвиток матеріально-технічної бази установи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фінансовий словник-довідник. М.Я. Дем'яненко, Ю.А. Лузан, П.Т. Каблук та ін. Харків : ІАЕ УААН, 2003. 554.
2. Педагогічний словник. За ред. М.Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
3. Менеджмент: теорія і практика : підручник. 2 - ге вид., перероб і доп. Тернопіль: Карг – бланки, 2003. 490с.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) Звіт про рух грошових коштів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019.
5. Євась Т.В., Шаєвська Н.М. Теоретичні аспекти оцінки ефективності фінансової діяльності підприємства. XIII міжнародна наукова інтернет-конференція Соціум. Наука. Культура, 25-27 січня 2017 р. URL: <http://intkonf.org/evas-tv-shaevska-nm-teoretichni-aspekti-otsinki-efektivnosti-finansovoyi-diyalnosti-pidpriemstva/>.
6. Кузьменко Ю.А. Аналіз досвіду формування готовності фахівців різного профілю до фінансово-економічної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2018. Вип. 58–59 (111–112). С. 504–514.
7. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : підручник О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 504 с.
8. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. Ст. 2.
9. Олексюк Н.В. Фінансова політика та економічне регулювання. *Наукові праці НДФІ*. В. 4 (37). 2006. С. 73-80.

REFERENCES:

1. *Finansovyi slovnyk-dovidnyk* [Financial dictionary-reference book]. M. Ya. Demianenko, Yu. A. Luzan, P. T. Kabluk ta in. Kh.: IAE UAAN, 2003. 554 s. [in Ukrainian].
2. *Pedahohichniy slovnyk* [Pedagogical dictionary]. Za red. M.D. Yarmachenka. Kyiv : Pedahohichna dumka, 2001. 516 s. [in Ukrainian].

3. *Menedzhment: teoriia i praktyka* [Management: theory and practice]: Pidruchnyk. 2-he vyd., pererob i dop. Ternopil: Kart – blanky, 2003. 490 s. [in Ukrainian].
4. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 7 [Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho form 7]. *Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv*. [in Ukrainian].
5. Yevas T.V., Shaievska N.M. (2017) Teoretychni aspekty otsinky efektyvnosti finansovoi diialnosti pidpriemstva [Theoretical aspects of assessing the effectiveness of financial activities of the enterprise]. *XIII mizhnarodna naukova internet konferentsiia Sotsium. Nauka. Kultura*, 25-27 sichnia 2017 r. [in Ukrainian].
6. Kuzmenko Yu. A. (2018) Analiz dosvidu formuvannia hotovnosti fakhivtsiv riznoho profilu do finansovo-ekonomichnoi diialnosti. [Analysis of the experience of forming the readiness of specialists of different profiles for financial and economic activities]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*: zb. nauk. pr. redkol.: T. I. Sushchenko (hol. red.) ta in. Zaporizhzhia: KPU, 2018. Vyp. 58–59 (111–112). P. 504–514. [in Ukrainian].
7. Nepochatenko O. O. (2013) *Finansy pidpriemstv* [Enterprise finance] : pidruchnyk O. O. Nepochatenko, N. Yu. Melnychuk. K. : «Tsentr uchbovoi literatury», 2013. 504 s. [in Ukrainian].
8. Biudzhetni kodeks Ukrainy vid 21.06.2001 № 2542-III. (2001) [Biudzhetni kodeks Ukrainy]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. St. 2. [in Ukrainian].
9. Oleksiuk N. V. (2006) Finansova polityka ta ekonomichne rehuliuвання [Financial policy and economic regulation]. *Naukovi pratsi NDFI*. V. 4 (37). 2006. P. 73–80. [in Ukrainian].